

ZAKLJUČAK

Način izražavanja p. St. Lyonnetta kao i Mauriaca tipično je francuski način izražavanja. Vjerujem da imaju ispravne pojmove, ali to ne znači da se mogu izražavati kako bilo. Zar je opravdano nazvati nenormalnom ženu koja bi se čuvala da ne ubije dijete i radi zabrane pete zapovijedi Dekaloga? Zar ćemo proglasiti nekorisnim vršenje zakona, ako ga netko ne opslužuje spontano iz poriva prave nutarnje slobode?

Kao pedagozi uvjereni smo da i neka negativna odgojna sredstva — barem za neke — imaju svoju pozitivnu i, rekao bih, spasonosnu ulogu. To — barem u praksi — priznaju svi pedagozi. Bolje je neke skloniti da opslužuju zakon barem kako, nego nikako. I kao pedagozi moramo priznati vrijednost stvaranju navika, neki bi rekli automatizama, što se polučuje privikavanjem na red i disciplinu od malih nogu, primjereno dobi, spolu i drugim okolnostima.

Kao teolozi mogli bismo mnogošta primijetiti. Savršenstvo se ne sastoji u dokidanju zakonitih ljudskih osjećanja, među kojima je i osjećaj obzira, straha, poštovanja prema zapovijedima. Savršenstvo ne dokida vrijednost izvanjskih djela, pa ni djela pokore i mrtvljenja (Denz Ind. syst. K 6a). Među sredstva opravdanja, obraćenja ili povratka Bogu ubrajamo i strah, opsluživanje zakona (ist. mj. F 3e). I taj strah može biti nadnaravno dobar čin. U dispoziciji za obraćenje dovoljan je i neki inicijalni pokret ljubavi prema Bogu (Denz 1526). Zar možemo od svih kršćana očekivati onaj »najviši stupanj dostojanstva među ljudima«? Nije li to utopija?

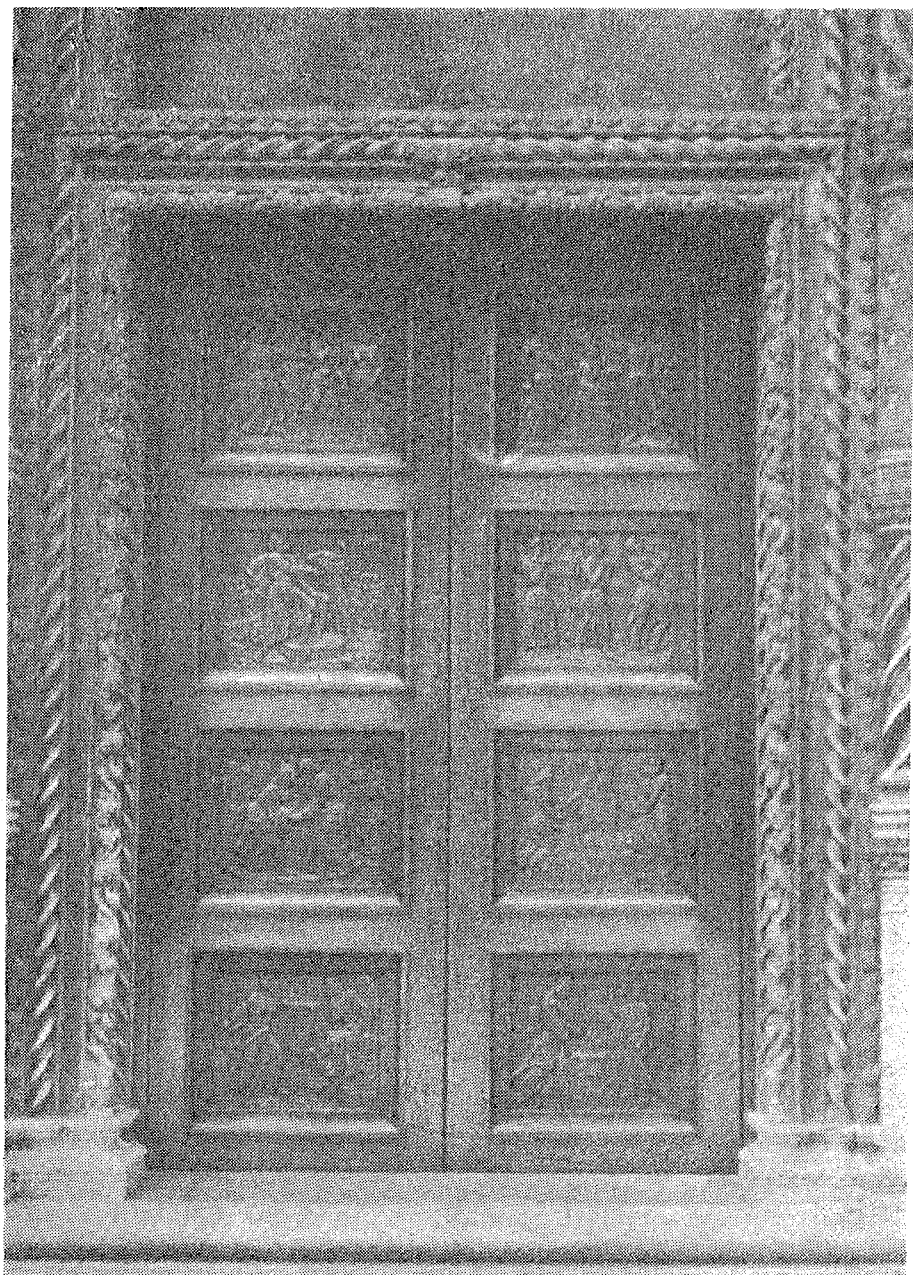
Dobro je, bez sumnje, uvijek računati na ono što od nas traži kršćanstvo, ali nemojmo zaboraviti prije toga računati na ono što od nas traži čovječstvo! Velik je bio Tertulijan, svjestan svoga položaja i poziva u svijetu, ali je isto tako kao velika duša mogao ustvrditi: »Čovjek sam i ne smatram da mi je išta što je ljudsko tude.« I strah pred zakonom ima u sebi ljudsku notu, dobru notu, te može postati spasonosan za dušu i tijelo, za pojedinca i za ljudsko društvo.

Jordan Kuničić OP

NOVE VRATNICE NA ŠIBENSKOJ KATEDRALI SV. JAKOVA

Postoje kameni simboli. Svojom nutarnjom snagom oni su vječni spomen rada naroda, utjelovljenje njihovih težnja.

Duž Jadrana u našim gradovima, kao uopće evropskim, katedrale su kameni simboli njihova života, rada i uspjeha. Nisu one samo ukras silueta tih gradova, bez kojih bismo ih teško prepoznali, nego vrhunski domet njihova stvaralačkog zanosa. Katedrale su udruživale kroz stoljeća gorde patricije, marljive obrtnike i snalažljive trgovce. One su ujedinjavale te, često, suprotne snage i, štoviše, u njihovu gradnju ulazilo je uže i šire gradsko područje.

Grga Antunac, Brončane vratnice sjev. pobočnog portala šibenske katedrale

Usko vezane uz opori krajolik, nicale su naše katedrale, ponos gradova i u kasnijim razdobljima kad je nestalo lokalpatriotizma. One su postale općenarodno dobro, ponos narodnih težnja. Pa i danas katedrale su ne samo predmet divljenja brojnih turista nego duhovno blago kojim se bogati naš duhovni i duševni život. Jer, katedrale žive jednako i u našem vremenu ne kao nijemi svjedoci prošlosti nego kao nepresušeno vrelo umjetničke inspiracije i duhovne snage božanskoga djelovanja. One su stoga više od simbola, one su život.

Takav je slučaj i sa šibenskom katedralom sv. Jakova. Jedinstvo vjere koje je bilo iznad običnog života toga trgovačkog i ribarskog grada, iznad financijskih teškoća, društvenih sukoba, haranja ratova i zaraza stvorilo je divnu gotičko-renesansnu građevinu, jedinstvenu u svojoj ljepoti. U toj kame-noj simfoniji ujedinjuje se pjesma vjere Šibenika i njegov obični život. Majstor Juraj Dalmatinac s brojnim domaćim klesarima ostvario je skamenjenu povijest Krešimirova grada, povijest tvrdu i oporu, ali oplemenjenu vjerom.

Šibenska, međutim, katedrala i poslije 1536, kad je, uzima se, završena, bila je duhovno središte Šibenika i njegove okolice. Ona se popunja baroknim oltarima. Njih podižu šibenske obitelji, ponosne da im se imena nalaze u toj gradskoj svetinji. Njezino održavanje vezano je uz brojne ostavštine obrtnika, trgovaca i seljaka, upisane kod šibenskih notara. Jednako i kroz XIX st. katedrala se popravlja i tako se nastavlja stara briga Šibenčana oko tog dragulja ne samo Šibenika nego i Jadrana.

I danas, ta je katedrala ponos grada Šibenika. Njezina kupola, obnoć osvijetljena, ostaje simbol stare slave, ali i današnje vjere toga hrvatskog starodrevnog grada. U njoj se usredotočuje ne samo zanimanje naših i stranih stručnjaka, pažnja turista svega svijeta nego ona u posljednje vrijeme postaje sve više duhovno središte šibenskih vjernika.

Zaslugom ogromnih i gotovo neopisivih zalaganja naših stručnjaka i razumijevanja državnih vlasti katedrala je poslije drugoga rata u više navrata popravljana. Nstojanje da se katedrala sačuva kao i još više ukrasi u najnovije je vrijeme postala posebna briga biskupa Josipa Arnerića. Čini se, kao da on želi dostojno nastaviti rad onih velikih šibenskih biskupa koji su podizali taj dragulj arhitekture. Međutim, nije lako djelu Jurja Dalmatinca nešto nadodati.

A ipak...

Staro pitanje zvonika katedrale, što se nije ostvarilo usprkos više pokušaja, riješila je suvremena tehnika. Katedrala je god. 1965. dobila elektronska zvona koja se sa smiono podignute kamene kupole svakoga dana javljaju Šibenčanima te ih upozoravaju da se u njihovoj staroj katedrali nastavlja životvorno djelovanje božanske milosti.

Toj vanjskoj nužnosti nadodano je instaliranje klimatskih uređaja. Elektrifikacija unutrašnjosti još više je istakla ljepotu linija velebnog hrama, himne skladnosti i ljepote.

I kao posljednje djelo, ali najvrednije, jesu vratnice »lavljih« vrata, sjevernoga pobočnog portala katedrale. Namjesto starih drvenih vratnica akademski kipar Grga Antunac, rodom Šibenčanin, izradio je brončana vrata. Antunac, poznat radom u radionici Ivana Meštrovića i svojim samostalnim izložbama, tim se djelom htio odužiti svome rodnom gradu i pridonijeti uljepšanju njegove najveće svetinje, prigodom rijetkog jubileja 900-godišnjice grada Šibenika.

Vratnice su podijeljene u osam četvorina. U njima su reljefni prikazi s motivima iz Staroga zavjeta. Iz mirne, ravne bakrene pozadine ističu se brončani reljefi u kojima se nižu prizori: izgon prvih ljudi iz zemaljskog raja, Abrahamova žrtva, Mojsijeva srdžba nad nevjerom izabranog naroda, ples kralja Davida pred zavjetnim kovčegom, susret pravednog Josipa s ocem Jakovom, Estera moli za svoj narod kralja Asvera, prorok Jeremija pred kraljem judejskim Sedecijom i susret kralja Salamuna i kraljice od Sabe.

Umjetnik je izabrao osam prizora iz Staroga zavjeta, osam slika ljudske sudbine: prvi pad i žrtvu, primanje božjih zakona i klanjanje zlatu, suradnju Davida s Bogom i pravednog Josipa s čovjekom, sklad ponizne Esterine molbe i Jeremijinu odvažnost u revnosti za božji zakon i, konačno, blagodatni božjeg blagoslova kod Salamuna. I dok je na lijevoj vratnici više naglašena čovječja tragedija (pad prvih ljudi, klanjanje zlatu, Jeremija), na desnoj se vratnici slavi ponizna ljudska žrtva koja ide od žrtvovanja vlastitog sina, preko plesa kralja Davida do Esterine žrtve pred »neprijateljskim« kraljem. S jedne strane vječni sukob božanskog i čovječanskog, s druge strane pomirenje, s jedne strane pad, s druge dizanje.

Te neprestane ljudske suprotnosti, opisane u vječnoj živoj riječi Biblije, Antunac je majstorski ostvario u tih osam četvorina. U prvi plan on postavlja

Grga Antunac, *Susret Josipa i oca Jakova*, detalj brončanih vratnica sjev. pobočnog portala šibenske katedrale

dva ili tri lika, glavne nosioce radnje. Oni su naoko mirni i spokojni, ali pokrenuti nutarnjim nemirom, bilo da su pod težinom pada ili nošeni željom uzdizanja Bogu. Stoga likovi Adama i Eve, u golotinji pada, izgledaju masivni, a ista se težina osjeća u Mojsiju u kojemu je uzdržana vjera u postojanost naroda ili pak u sukobu između Jeremije i Sedecije. Naprotiv, ustreptala se lakoća osjeća osobito kod Davida što je sav u zanosu plesa ili pak lirskom ugođaju susreta Salamuna s kraljicom od Sabe. Te glavne likove prati ritam pozadine, mnoštva koje se klanja zlatnom teletu ili koje se zanosno pridružuje kralju Davidu. Iako je ta pozadina izrađena diskretno, ona se uklapa u ritam

glavnih likova i stvara s njima skladnu cjelinu. Ostavši u okviru figurativnosti, koja je inače osobina Antunčeva rada, u tim četvorinama umjetnik je ostvario zrelo djelo. Ono se veoma dobro uklopilo u kamenu arabesku »ulaza u raj«, kako se znaju nazivati ta vrata. Likovi s vratnica povezuju se s likovima koji ukrašuju pobočni portal starodrevne katedrale. Tim djelom Grga Antunac je popunio djelo Jurja Dalmatinca. On je pokazao da je jezik umjetnosti u raznim razdobljima u biti uvijek isti. Njegov je rad dostojan doprinos našeg doba tom najljepšem djelu arhitekture na Jadranu, i nova slična vrata na glavnom portalu i krstionici, što ih misli Antunac izraditi, bila bi samo poželjna.

Šibenska je katedrala ponovno, čini se, počela oko sebe okupljati narodne biskupe širokih pogleda, stručnjake i naše domaće majstore. I stari Juraj Dalmatinac, kojega je izradio Ivan Meštrović kako ponosno i samodopadno promatra svoje velebno djelo, sigurno bi bio zadovoljan tim novim ukrasom šibenske katedrale.

O. Josip - Ante Soldo